

Публікація у Scopus та Web of Science

Лайфхаки для аспірантів та молодих вчених, як підготувати та опублікувати статтю в авторитетному виданні

Олексій Гнатюк, кандидат географічних наук,
асистент кафедри економічної та соціальної географії
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

1. Міфи про публікацію в журналах, що індексуються у Scopus / Web of Science

1. Упереджене ставлення до авторів з України
2. Упереджене ставлення до публікацій на українському матеріалі
3. Публікація лише на платній основі
4. Журнали із закритим доступом – обмеження для української аудиторії

Якщо упередженість до авторів з України і мала місце – основною її причиною була неспроможність підготувати якісну публікацію відповідно до міжнародних стандартів:

- **відсутність наукової новизни** (описовий характер дослідження, відсутність нового теоретичного внеску)
- **недостатній рівень ознайомлення з раніше опублікованою літературою** (переважно англомовною) за темою дослідження, що безпосередньо впливало на якість інтерпретації результатів та висновків

2. Авторитетні та хижацькі журнали: як розрізнити?

Ознаки хижацьких журналів (червоні прапорці для автора):

- Масова рекламна розсилка
- Пропозиції швидкої публікації за гроші
- Величезна (десятки - сотні) кількість статей в одному випуску
- Широке предметне поле – від астрофізики до геополітики
- Журнал міжнародний, мова сайту – російська/українська тощо

На що звернути увагу:

- ✓ Неіснуючі члени редколегії; будь-хто може стати членом редколегії
- ✓ Мімікрія під реально існуючі авторитетні журнали
- ✓ Присутність журналу у списку Джеффра Білла (Jeffrey Bill's List of Potentially Predatory Journals and Publishers): <https://bealllist.net/>

Присутність журналу у Scopus/WoS – ще не гарантія того, що журнал не хижацький!!!

3. Структура статті та особливості написання її окремих розділів

Класична структура емпіричної наукової статті суспільно-географічного спрямування в цілому спирається на модель IMRaD:

1. Вступ (Introduction)
2. Теоретико-методологічні засади (Theoretical background)
3. Територія дослідження (Study area)
4. Дані та методи (Data and methods)
5. Результати (Results)
6. Дискусія (Discussion)
7. Висновки (Conclusions)
8. Подяки (Acknowledgements)
9. Список використаних джерел (References)

Назва статті:

- Максимальна лаконічність
- Інформація про наукову проблему (предмет дослідження)
- Інформація про географічний об'єкт, територію дослідження (кейс)
- Інформація про використані методи і підходи

Сухі vs. метафоричні назви: залежно від редакційної політики журналу

From the agricultural station to a luxury village? Changing and ambiguous everyday practices in the suburb of Vinnytsia (Ukraine)

Housing names to suit every taste: neoliberal placemaking and toponymic commodification in Kyiv, Ukraine

A case study of de-Russification of Ukrainian hodonyms: Rigged trial or justice restored?

Анотація (Abstract):

Задача анотації – стисло розповісти читачеві, про що буде йти мова в статті, та допомогти йому прийняти рішення – варто чи не варто читати повний текст статті

- актуальність досліджуваної проблеми
- мета дослідження та головне дослідницьке питання
- використані методи та матеріали дослідження
- найважливіші результати дослідження, їх значення
- висновки та практичні рекомендації

Журнали із закритим доступом: “інтригуюча” анотація без деталізації результатів

Радянська традиція написання анотацій передбачала використання безособових конструкцій у пасивному стані з формулюваннями на зразок «розкрито...», «досліджено...», «виявлено...», «доведено...». тощо. У західній науковій традиції такий стиль анотації майже не зустрічається: переважають речення в активному стані описового характеру

Приклад розгорнутої анотації з висвітленням результатів дослідження:

The article investigates changing attitudes to memory politics in Ukrainian city of Kharkiv. In February 2022, with the outbreak of the full-scale Russo-Ukrainian war, this geopolitical fault-line city became a frontline city with significant potential outcomes for urban identity and local geopolitical preferences, including attitudes to the national memory politics. The research is based on the comparative analysis of the two surveys among residents of Kharkiv, conducted in spring-summer 2018 and in autumn 2022 – before and after the full-scale war. The results of the surveys are analysed by means of descriptive statistics and binary logistic regression. Additionally, two focus groups were held in order to receive additional justification when interpreting the results of the survey. The research shows that the attitudes to Ukrainian nation-centric memory narrative, including both decommunisation and decolonisation, have significantly improved. Nevertheless, public attitudes to the memory politics in the frontline city are highly reflexive in nature and deeply embedded in the context of the ongoing war. The geopolitical divide, which existed before the war, has largely transformed into a cultural one, namely heterogeneity of attitudes to the Russian cultural heritage in the city. This softened albeit still existing divide has, to some extent, materialised in physical space and runs between the ardent supporters of decommunisation and decolonisation that massively fled from the atrocities of the war and their opponents who at most choose (or were obliged) to stay in the front-line city. The study reveals that military conflicts may either activate hidden geopolitical divides in geopolitical fault-line cities or contribute to their transformation or even disappearance.

Приклад стислої анотації, що “зберігає інтригу”

The aim of the article is to elucidate the symbolic function of the underexplored geopolitically motivated phenomenon of toponymic solidarity. Based on the critical toponymic approach and the theories of political performativity, the authors examine the toponymic solidarity with Ukraine as a powerful spatial-political technology that emerged globally following the ongoing full-scale RussoUkrainian War in 2022. Drawing upon empirical data from media resources, archival materials, and in-situ observations, they unveil the geopolitical role of performative toponymic solidarity as a form of symbolic toponymic gifting both worldwide and in Ukraine. Concomitantly, two collateral spatial processes are revealed, including toponymic gratefulness as a reciprocal co-performance in Ukraine and toponymic retaliation as a counter-performance in Russia. In conclusion, the article advances the political toponymy literature by expanding the performative understanding of space through the lens of geopolitical place naming/renaming practices of toponymic solidarity.

Вступ (Introduction):

Задача вступу – пояснити читачеві, про що саме та з якою метою написано статтю

- ✓ Актуальність
- ✓ Нерозкриті аспекти досліджуваної проблеми (research gap)
- ✓ Мета (research aim/research goal)
- ✓ Дослідницькі завдання (research tasks)
- ✓ Дослідницькі питання (research questions)
- ✓ Гіпотези (Hypotheses)

Теоретико-методологічні засади (Theoretical background/Literature review):

- ❖ Цей розділ відповідає на запитання: «Що вже зроблено за обраною дослідницькою темою?»
- ❖ Розділ передбачає висвітлення актуального стану дослідження обраної наукової проблеми (state of the art)
- ❖ До огляду літератури потрібно включати, перш за все, актуальні наукові праці у цільовій галузі дослідження (за останні 5-10 років)

Теоретико-методологічні засади (Theoretical background/Literature review):

Типовою помилкою є формулювання огляду літератури за темою у вигляді простого перерахунку попередніх публікацій та прізвищ їх авторів без розкриття конкретного внеску кожного автора чи публікації в розв'язок наукової проблеми.

Так не треба:

The issue of urban-rural dichotomy, as well as the overlapping and hybridisation of typically urban, suburban and rural everyday practices in suburbia has been studied by Davidson and Lees (2005), Anderson (2006), McManus and Ethington (2007), Dymitrow and Stenseke (2016), Phelps et al. (2015), Mezentsev and Provotar (2020), Mezentsev et al., 2020), and Walks (2013).

Теоретико-методологічні засади (Theoretical background/Literature review):

Як потрібно:

- ✓ авторська розповідь своїми словами про актуальний стан вивчення проблеми із послідовним розглядом, систематизацією, узагальненням та елементами критичної оцінки наявних теорій, концепцій, емпіричних фактів, методологічних підходів до вивчення проблеми
- ✓ органічні, невимушені посилання на наукові публікації, в яких висвітлено відповідні наукові результати
- ✓ власний текст можна час від часу розбавляти влучними доречними за змістом цитатами з аналізованих наукових джерел
- ✓ в центрі уваги - зміст наукових ідей та фактів, що розглядаються, а не імена авторів-попередників

Теоретико-методологічні засади (Theoretical background/Literature review):

Так краще:

In today's globalised world, urban lifestyles are perceived as modern and attractive, they are mostly sought to be adopted and copied, and thus their elements are gradually becoming part of the mundane life for residents of other areas. As Davidson and Lees (2005, p. 1167) put it, "the urban-rural dichotomy has broken down, as a significant part of the world has become increasingly urbanised and desirous of an urban lifestyle". The everyday practices of the inhabitants of the suburban zone are "urbanising" and become much less dependent (or completely independent) from the central city (Anderson, 2006; McManus and Ethington, 2007). In such circumstances, the boundary between the city and the suburban area looks quite formal; often it is even difficult to delineate the margin between the urban and suburban space (Dymitrow and Stenseke, 2016). Each of the suburban evolution options (decline of cities in favour of suburbia; transformation of suburbia into postsuburbia;

Територія дослідження (Study area):

- Розділ специфічний для наукових статей географічного спрямування.
- Більш або менш детальна змістовна характеристика конкретного географічного об'єкта дослідження

Мета такої характеристики:

- (1) ознайомити читача, який може не знати місцевого географічного контексту, з емпіричними фактами про об'єкт дослідження, важливими для розуміння змісту та результатів дослідження
- (2) доведення доцільності обрання саме цього міста, регіону, країни, тощо для дослідження

Бажано навести картосхему, яка показує розташування дослідницького кейсу в межах ширшого географічного регіону

Дані і методи (Data and methods):

Відповідь на питання: «Яким чином відбувалось дослідження?»

Він містить інформацію про:

- (1) використані дані та матеріали
- (2) методи
- (3) методику дослідження

Типовою помилкою є простий перерахунок методів без пояснення, як саме і для чого ці методи застосовувались. Прочитавши цей розділ, кожен охочий науковець повинен мати можливість повторити представлене дослідження з використанням тієї самої або іншої інформаційної бази, наприклад – з використанням іншого географічного кейсу

Дані і методи (Data and methods):

Зокрема, потрібно висвітлити такі аспекти:

- Які дані (матеріали) було використано в дослідженні?
- Яке їх походження? В рамках якого проекту/інституції проходив збір інформації?
- В якому форматі збирались, зберігались та оброблялись дані? Де вони зараз зберігаються?
- Які методи використовувались для збору, обробки, аналізу та візуалізації даних?
- За потреби – обґрунтувати – чому було обрано саме ці методи, а не інакші?
- Які часові та просторові рамки дослідження?
- Які обмеження використаних методів та, відповідно, якою може бути похибка результатів?

Результати (Results):

Відповідь на питання «Що було виявлено під час дослідження?»

- опис виявлених емпіричних фактів – результати вимірювань, спостережень, аналітичних процедур, кореляційні зв'язки, тенденції, цитати з глибоких інтерв'ю чи фокус-груп, тощо
- текстовий опис результатів дослідження варто доповнювати графічними матеріалами – графіками, діаграмами, схемами, фотографіями, картами та картосхемами, таблицями
- Розділ має бути конкретним, лаконічним, без надмірної описовості, без дублювання графічних матеріалів і таблиць текстовими описами

Дискусія/Обговорення (Discussion):

Мета дискусії – дати відповідь на питання:

- «Яким чином пояснити результати дослідження?»
- «Що означають результати в контексті наукового пізнання та практичної діяльності?»

У дискусії аналізуються результати дослідження шляхом їх порівняння з отриманими раніше результатами та висновками інших досліджень (збігаються, доповнюють, суперечать), а також з існуючими теоріями, концепціями, критичними оцінками та науковими дискурсами, висвітленими у вступу та теоретико-методологічному розділі

!!! Відсутність повноцінної дискусії сигналізує про те, що автори статті неспроможні прокоментувати значення одержаних результатів, визначити їх наукову цінність – це «результати для результатів», які нічого не варті для наукового пізнання

Висновки (Conclusions):

Висновки підсумовують викладення матеріалу статті

- ✓ Чи вдалось досягнути поставленої мети, дати відповіді на всі або частину дослідницьких питань?
- ✓ Які саме відповіді на дослідницькі питання було з'ясовано?
- ✓ Чи вдалося підтвердити або спростувати дослідницькі гіпотези (якщо такі було висунуто)?
- ✓ Наскільки ефективними та адекватними поставленим завданням виявились застосовані методологічні рамки, конкретні методи та методики?
- ✓ Чи залишились певні частини або аспекти досліджуваної проблеми, які досі залишаються нерозкритими та формують простір для подальших наукових розвідок?
- ✓ Якою є цінність результатів дослідження для науки і практики?

Список використаних джерел (References):

- всі процитовані у тексті джерела повинні бути присутніми у списку використаних джерел, а всі джерела, що присутні у списку використаних джерел, повинні бути процитовані в тексті статті
- наукові журнали географічного профілю найчастіше використовують стилі APA, Chicago, Harvard та MLA
- багато наукових журналів використовують свій власний стиль бібліографічного опису, який може бути подібним на один з перелічених вище міжнародних стилів, але мати свої унікальні особливості
 - ✓ Інструкції на сайті журналу
 - ✓ Оформлення в останньому номері журналу
 - ✓ Остання редакція стилю

4. Вибір журналу для публікації статті

- оптимальний клас / рівень журналу
- відповідність тематичної спрямованості
- регіональні / національні журнали
- склад редколегії
- технічні вимоги до оформлення
- політика відкритого / закритого доступу

!!! не публікуватись у хижацьких журналах

Scimago Journal & Country Rank (SJR) – ресурс на базі Scopus, що дозволяє шукати наукові журнали з понад 230 країн світу, фільтруючи їх за галузями знання та географічними регіонами світу або окремими країнами та відслідковувати показники їх цитованості: <https://www.scimagojr.com/>

5. Подання та розгляд статті.

Робота з редакцією та рецензентами

В залежності від політики конкретного наукового журналу матеріали статті:

- (1) надсилаються на електронну пошту редакції, або
- (2) завантажуються до спеціальної редакторської системи

Редакції різних журналів встановлюють специфічні вимоги до оформлення та надсилання матеріалів для розгляду

За підсумками початкового розгляду редакційна колегія приймає:

- позитивне рішення та передає статтю на рецензування (peer review), або
- негативне рішення та відхиляє статтю (rejection), при цьому авторам може бути надано можливість надіслати статтю повторно як нове подання (new submission) після серйозного доопрацювання

5. Подання та розгляд статті. Робота з редакцією та рецензентами

Абсолютна більшість журналів Scopus/Web of Science застосовують процедуру **зовнішнього подвійно сліпого рецензування**: авторам статті не відомі особи рецензентів, а рецензентам не відомі особи авторів

Як правило, редакційна колегія виносить один з п'яти варіантів рішення:

1. Схвалення до друку без змін (accepted)
2. Повернення статті авторам з незначними змінами (minor revision)
3. Повернення статті авторам для внесення істотних змін (major revision)
4. Відхилення статті (rejection)

5. Подання та розгляд статті.

Робота з редакцією та рецензентами

У випадку необхідності доопрацювання статті, окрім переробленого варіанта статті, потрібно надати детальну відповідь на кожен критичний коментар рецензента (point-to-point response) – що саме було зроблено у відповідь на конкретне зауваження, або ж пояснення, чому автори не змогли або вважали недоцільним врахувати те чи інше зауваження

- Однозначно варто врахувати коментарі, які вказують на явні та вагомі недоліки поданої статті та дають змістовні рекомендації щодо способів виправлення цих недоліків та посилення наукової цінності статті
- Якщо автори вважають свою аргументацію вірною, а методи адекватними – варто відстоювати та поснювати свою точку зору

!!! До процедури рецензування потрібно ставитись не як до критики чи то приниження авторів рецензентами й редакторами, а як до можливості виявити потенціал для покращення статті

6. Промоція статті

- ❖ Про Ваші результати дізнаються (вони не ляжуть під сукно/в архів)
- ❖ Ваші показники цитування зростатимуть швидше

- ✓ Пост у соціальних мережах
- ✓ Особистий або інституційний вебсайт, резюме (CV)
- ✓ Профіль на ResearchGate
- ✓ Профіль Google Scholar
- ✓ Профіль ORCID
- ✓ Розміщення статті в депозитарії установи
- ✓ Конференції, воркшопи, семінари...
- ✓ Блоги / влоги про власні дослідження
- ✓ Read my last articles

Дякую за увагу!

Де почитати детальніше:

Як написати наукову статтю в журнал Scopus/Web of Science: Навчально-методичний посібник / Микола Гоманюк, Олексій Гнатюк. Херсон-Київ, 2024. 108 с.

https://geo.knu.ua/wp-content/uploads/2024/06/yak-napysaty-stattyu-scopus-wos_gomanyuk-gnatyuk.pdf